

Szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) és kanalasgém (*Platalea leucorodia*) színes jelölése a Nyirkai-Hanyban

Ringling of Mediterranean Gull (*Larus melanocephalus*) and Eurasian Spoonbill (*Platalea leucorodia*) with coloured rings in the Nyirkai-Hany

FERENCZI MÁRTA & PELLINGER ATTILA

A Fertő–Hanság Nemzeti Park területén található Nyirkai-Hany a Bősárkányi-láptorok közelében, a Dél-Hanság medencéjének egyik legmélyebben fekvő részén található. Rekonstrukciójára 2001-ben került sor, a Natura 2000 hálózat része és a Ramsari Egyezmény hatálya alá is tartozik. Az árasztás három, egymástól függetlenül kezelhető, különböző méretű (88, 119, 216 ha) kazettából áll. Az összesen 422 ha-os terület vízpótlása a Rábca folyóból történik. A nyílt vízfelületek kialakításának, a lápi vegetáció, a vízi növényzet helyreállításának és a Hanságban őshonos halak visszatelepítésének fő célja a vízmadarak számára zavartalan fészkelő- és táplálkozó-terület biztosítása volt. Az árasztást követően meginduló szukcessziós folyamat eredményeképpen a három kazettán különböző, mozaikos szerkezetű, változatos élőhelyek alakultak ki. Az 1-es kazettán (88 ha) mesterségesen kialakított szigetén 2003-ban jelentek meg a dankasirályokkal (*Larus ridibundus*) vegyes telepben fészkelő szerecsensirályok (*Larus melanocephalus*). A faj klasszikus élőhelyei a Fekete-tenger és az Égei-tenger partvidéke, de az utóbbi évtizedekben több észak- és nyugat-európai országban is elterjedt. Magyarországon 1940-ben bizonyították fészkelését, azóta szikes tavakon és mocsaras élőhelyeken stabil populációja alakult ki (Széll & Bakacsi, 1996). A hansági rekonstrukción 2003-ban 35, 2004-ben 50, 2005-ben 10, 2006-ban 6 pár költött a szigeten. A szerecsensirályok a telet a Földközi-tenger térségében és Nyugat-Európa óceáni partvidékén töltik, utóbbi a magyarországi állománynak is fő telelőterülete. A vonulások vizsgálatára Magyarországon 1994-ben indult színes gyűrűs jelölési program, ami lehetővé tette, hogy a madarak befogás nélkül teleszkóp vagy távcső segítségével is azonosíthatók legyenek (Varga et al., 1996). A Nyirkai-Hanyban piros-fehér műanyag gyűrűvel 2003-ban 25, 2004-ben 53, 2005-ben 16 fiókat jelöltünk. 2004-ben 19 madárra csak acél gyűrű került. 2006-ban a költő párok kis száma miatt nem történt jelölés. Az összesen 94 színes gyűrűs sirály közül Európában 11 országban 37 példány került meg 181 alkalommal. A legtöbb leolvasás, összesen 110 Franciaországból származik, ezután következik Nagy-Britannia és Spanyolország 18 illetve 17 leolvasással. Belgiumban és Olaszországban 10-10, Németországban és Magyarországon 6-6 alkalommal figyeltek meg gyűrűs példányokat. Egy-egy megkerülési adat Hollandiából, Lengyelországból, Szerbiából és Portugáliából érkezett. Jellemző, hogy több madárnak különböző országokból többszöri leolvasási adata van, egy példányt Angliában, Franciaországban és Belgiumban is megfigyeltek. A legnagyobb távolságot egy 2004 júniusában jelölt madár tette meg, a gyűrűzés helyétől 2182 km-re olvasták le Portugáliában az év decemberében. A vonulási adatok nyugat-európai, óceáni partvidéki telelőterületre utalnak, amik egybevágóan Magyarországon más területeken jelölt példányok megkerülési adataival. A szerecsensirályok későbbi megfigyelései arra utalnak, hogy a fiatalok nem ragaszkodnak az eredeti költőhelyhez.

A rekonstrukción fészkelőként 2005-ben jelentek meg először kanalasgémek (*Platalea leucorodia*). A 3-as kazettán 2005-ben 10, 2006-ban 9 pár költött sikeresen. A faj Európában szétszórta, kisebb populációkban költ. Nagyobb állományai Spanyolországban, Magyarországon, Ukrajnában és Hollandiában vannak, a nádasokat, ártereket, mocsarakat és halastavakat kedvelik. Telelőterületeiket – amik Észak-Afrikában, a Nílus felső és középső szakaszán és Tunéziában vannak – több vonulási útvonalon át érik el. A madarak egy része átkelhet a Szaharán is. A színes kódú jelölés lehetővé tette a kanalasgémek részletes élettörténetének vizsgálatát. A program keretén belül 2003-tól 2006-ig összesen 332 fiókára került gyűrű országsszerte, ebből 212 példányt 638 alkalommal olvastak le 8 országban (Németország, Ausztria, Horvátország, Szerbia, Olaszország, Izrael, Tunézia, Líbia). A Nyirkai-Hanyban a két év során (2005, 2006) összesen 45 fiókat jelöltünk. Ezek közül 6 madár került meg külföldön. Egy példányt Ausztriában olvastak le Apetlonnál, egyet Horvátországban a Kopácsi-réten, kettőt Olaszországban Piombinonál illetve Cagliariánál, kettőt pedig Tunéziában Bizerténél, illetve Gourinénél figyeltek meg.

Summary

The wetland reconstruction of Nyirkai-Hany in the Fertő–Hanság National Park was started in 2001. Now 430 hectares of wetland provides ideal habitat for nesting and migrating waterbird stocks. Mediterranean Gull (*Larus melanocephalus*) appeared on the artificially developed island in the reconstruction area in 2003. 35 pairs were recorded breeding in 2003, 50 pairs in 2004, 10 pairs in 2005 and 6 pairs in 2006 bred on the island. Since the ringing program started in the Nyirkai-Hany 94 Mediterranean Gull nestlings were ringed with red-white plastic rings every year. 37 birds out of the 94 were recovered 181 times in 11 countries. The migration data confirm Atlantic wintering areas, similarly to other records of Hungarian bred Mediterranean Gulls. Eurasian Spoonbill (*Platalea leucorodia*) appeared at the reconstruction site in 2005. 10 successfully breeding pairs in the first year and 9 pairs in the following year were recorded. 332 nestlings were ringed with coloured rings during the years 2003–2006 throughout Hungary of which 212 individuals were recovered, 638 times in 8 countries. In the Nyirkai-Hany 45 nestlings were ringed in 2005, 2006 of which 6 birds were recovered in Austria (1), in Croatia (1), in Italy (2) and in Tunisia (2).

Irodalom

- Széll A. & Bakacsi G. (1996): A szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) fészkelési viszonyai Magyarországon. Tűzok, 1(3): 105–115.
 Varga L., Veprik R., Gergely J., Széll A., Csihar L. & Staudinger L. (1996): A magyar szerecsensirály (*Larus melanocephalus*) gyűrűzési program első eredményei. Tűzok, 1(3): 116–123.